

Wyrok z dnia 7 grudnia 2001 r.

II UKN 646/00

Osoba objęta niepracowniczym ubezpieczeniem społecznym nie może nabyć prawa do wcześniejszej emerytury, mimo posiadania wymaganego stażu i wieku emerytalnego, przewidzianych w art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.).

Przewodniczący SSN Krystyna Bednarczyk, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Roman Kuczyński (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 grudnia 2001 r. sprawy z wniosku Marii G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w T.G. o prawo do emerytury, na skutek kasacji wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 marca 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 7 maja 1999 r. Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w T.G. odmówił Marii G. prawa do emerytury na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.), ponieważ mimo ukończenia 55 lat życia i posiadania 30 lat okresów składkowych i nieskładkowych nie jest pracownikiem i jako prowadząca działalność gospodarczą będzie mogła nabyć prawo do emerytury po ukończeniu 60 roku życia.

Wyrokiem z dnia 26 lipca 1999 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie wnioskodawczynie od powyższej decyzji, zaś wyrokiem z dnia 9 marca 2000 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił jej apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji. Podzielając stanowisko organu rentowego Sąd Apelacyjny podkreślił, iż przepis art. 29 ustawy z

dnia 17 grudnia 1998 r. używa określenia, że przejść na emeryturę przy spełnieniu warunków wymienionych w tym przepisie mogą osoby, będące pracownikami, zaś wnioskodawczyni pracownikiem nie jest, ponieważ od 1 grudnia 1999 r. do chwili obecnej prowadzi działalność gospodarczą.

Kasacja wnioskodawczyni od powyższego wyroku zarzuca naruszenie prawa materialnego - art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Kasacja jest nieuzasadniona i podlega oddaleniu. Powołuje ona bowiem argumentację odnoszącą się do nieobowiązującego już przepisu art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.); także na gruncie tego przepisu zapadła przywołana w kasacji uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 1991 r., III UZP 22/90, według której prawo do wcześniejszej emerytury z art. 27 ust. 1 ustawy o z.e.p. nabywa także były pracownik, nie pozostający w zatrudnieniu w dacie osiągnięcia określonego w tym przepisie wieku (55 lat kobieta i 60 lat mężczyzna). Jednakże przepis ten stanowił, że „pracownik, który nie osiągnął wieku emerytalnego (60 lat kobieta i 65 lat mężczyzna) może przejść na emeryturę...”, gdy tymczasem przepis art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. stanowi, że „ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r., będący pracownikami, którzy nie osiągnęli wieku emerytalnego mogą przejść na emeryturę...”. Taka redakcja omawianego przepisu powoduje, że pozostałe warunki do emerytury, a w szczególności wiek (55 lat kobieta, 60 lat mężczyzna) muszą być przez ubezpieczonego spełnione w okresie, kiedy jest on pracownikiem albo nie stracił statusu pracownika przez objęcie innym systemem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego. Nie pozwala natomiast na uznanie, że za ubezpieczonych „będących pracownikami” można uważać także byłych pracowników, którzy wprowadzie legitymują się wymaganym pracowniczym stażem ubezpieczeniowym i wiekiem, ale w momencie przejścia na emeryturę pracownikami nie są, a w szczególności pozbawia ich statusu pracowniczego objęcie innym systemem ubezpieczenia społecznego. Dlatego też należy uznać, iż pod rządą art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. wykładnia przyjęta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 1991 r. odnosząca się do art. 26 ustawy o z.e.p. straciła aktualność. Za

takim stanowiskiem przemawia też orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 września 2000 r., K 1/00 (OTK 2000 r. nr 6, poz. 185). W orzeczeniu tym, wywołanym wnioskiem Rzecznika Praw Obywatelskich o stwierdzeniu niezgodności między innymi art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP Trybunał Konstytucyjny odniósł się do odmienności uregulowań art. 26 ustawy o z.e.p. (który z dniem 1 stycznia 1999 r. utracił moc), i art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. oraz zgodził się z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, że zastosowane kryterium ubezpieczenia pracowniczego w tym ostatnim przepisie w sposób odmienny niż w art. 26 ustawy o z.e.p., w powiązaniu z okresem ubezpieczenia poprzedzającym złożenie wniosku o emeryturę, stanowi wprawdzie zawężenie zakresu podmiotowego w odniesieniu do wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, jednakże kryterium to nie narusza zasad równości i sprawiedliwości społecznej. Zamiarem ustawodawcy w ustawie o emeryturach i rentach z FUS było ograniczenie zakresu podmiotowego wcześniejszego przechodzenia na emeryturę co łączy się z założeniami i celami reformy systemu świadczeń społecznych. Istotą stworzonego nowego systemu jest jego powszechność. W miejsce dotychczas rozproszonych i fragmentarycznych regulacji wprowadza względnie jednolite zasady określenia świadczeń emerytalno-rentowych. Trybunał Konstytucyjny zgodził się ze stanowiskiem Prokuratora Generalnego, iż „modyfikacja dotychczasowych regulacji i wynikających z nich uprawnień stanowi wygaszanie dotychczasowych uprawnień z uwzględnieniem zasad łagodnej ewolucji”. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, nie można też z konieczności zachowania praw nabytych wywodzić obowiązku ustawodawcy kreowania identycznych uprawnień dla innych osób, np. z tytułu umowy agencyjnej lub umowy zlecenia. W konkluzji Trybunał Konstytucyjny nie dopatrzył się niekonstytucyjności art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Skoro zatem okazało się oczywiste, że regulacje art. 26 ustawy o z.e.p. i art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS zawierają odmienne rozstrzygnięcia, przy czym ta ostatnia dotyczy osób „będących pracownikami” i mimo zawężenia zakresu podmiotowego wcześniejszego przechodzenia na emeryturę jest zgodna z Konstytucją RP, to tym samym brak jest podstaw do uznania, że wnioskodawczyni, która złożyła wniosek o wcześniejszą emeryturę pod rządą ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. nie będąc pracownikiem - właśnie z tej przyczyny może nabyć prawo do takiej emerytury.

Sąd Najwyższy nie znalazł zatem usprawiedliwionych podstaw do uwzględnienia kasacji i w oparciu o art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

